

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Iisalmen kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelma 2021-2025

SISÄLLYSLUETTELO

1. TAUSTAA	2
2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ	3
3. YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMASSA ERITYISESTI HUOMIOITAVAT RYHMÄT	4
4. YHDENVERTAISUUS IISALMEN KAUPUNGISSA	5
5. YHTEISTÖT JA VÄHEMMISTÖT IISALMESSA	11
6. SUUNNITELMAKAUDEN TOIMENPITEET JA TAVOITTEET	14

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

1. TAUSTAA

Yhdenvertaisuus on jokaisen ihmisen Suomen perustuslaissa ja useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa taattu perus- ja ihmisoikeus.

Vähemmistöt, kuten vanhukset, nuoret, vammaiset, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ja eri kansanryhmät joutuvat helpommin syrjinnän kohteeksi kuin keskimääräinen kansalainen. Syrjintä on usein tiedostamatonta, yhteiskunnan rakenteisiin ja vakiintuneisiin asenteisiin pohjautuvaa syrjintää, jossa vähemmistön perusoikeuksien toteutumista ei huomioida riittävästi.

Iisalmen kaupunki pyrkii takaamaan asukkailleen yhdenvertaiset mahdollisuudet saada palveluja, osallistua toimintoihin ja edistää elämäänsä ilman pelkoa joutua syrjinnän kohteeksi. Yhdenvertaisuutta edistämällä ehkäistään syrjintää, lisätään ymmärrystä erilaisuutta kohtaan ja lisätään yleistä hyvinvointia.

Iisalmen kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteet ovat

1. syrjinnän ehkäisy, tunnistaminen ja syrjintään puuttuminen.
2. yhdenvertaisuutta edistävien keinojen arviointi ja tavoitteiden asettaminen.
3. eri vähemmistöjen ja väestöryhmien osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen päätöksenteossa.

Yhdenvertaisuudesta säännellään yhdenvertaisuuslaissa ja naisten ja miesten tasa-arvosta annetussa laissa eli tasa-arvolaisissa. Viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Viranomaisen ja työnantajan on kohtuullisia mukautuksia tekemällä varmistettava vammaiselle henkilölle muiden kanssa yhdenvertaiset asiointi-, koulutus- ja työnsaantimahdollisuudet.

Yhdenvertaisuussuunnitelmassa keskitytään yhdenvertaisuuslain säännöksiin, mutta myös tasa-arvolain ja muun lainsäädännön vaikutukset huomioidaan.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi julkisen sektorin elinten verkkopalveluiden ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta eli niin sanottu saavutettavuusdirektiivi external linktuli voimaan 22.12.2016. Direktiivi edellyttää, että EU:n jäsenvaltioiden julkisen sektorin organisaatioiden verkkopalvelut ja mobiilisovellukset tehdään saavutettaviksi kaikille. Saavutettavuus ja esteettömyys merkitsee ympäristön, kohteen, tuotteiden, viestinnän tai palvelun helppoa lähestyttävyyttä kaikille, myös liikkumis- ja toimimisesteisille henkilöille. Verkkopalvelussa saavutettavuus tarkoittaa esimerkiksi vaihtoehtoisia tapoja sisällön esittämiseen, kuten tekstiä, ääntä, videomateriaalia, kuvia ja symboleja sekä viittomakielistä tietoa.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Suunnitelman pohjana on Iisalmen kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelma 2016 – 2020, mikä päivitetään vastaamaan 2020-luvun tarpeita. Suunnitelma on käynyt lausuntokierroksella sidosryhmillä.

2. KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Yhdenvertaisuus on perusoikeus, joka viittaa samanarvoisuuteen kaikkien ihmisryhmien välillä. Yhdenvertaisuuden käsitettä käytetään ihmisryhmiin kohdistuvan päätöksenteon kohdalla ja tasa-arvon käsitettä eri sukupuolista, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän kiellosta sekä syrjinnän ennaltaehkäisystä puhuttaessa. Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvä syyn perusteella.

Muodollinen yhdenvertaisuus toteutuu, kun samanlaisessa tapauksessa ihmisiä kohdellaan samalla tavoin. Samanlainen kohtelu ei aina takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaiset.

Tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuu, kun poiketaan samanlaisesta kohtelusta ja tuetaan heikommassa asemassa olevia henkilöitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Välitön syrjintä on henkilön suoranaista epäsuotuisampaa kohtelua muihin samassa tilanteessa oleviin verrattuna.

Välillinen syrjintä tarkoittaa näennäisesti puolueettomia säädöksiä ja määräyksiä, jotka asettavat henkilön erityisen epäedulliseen asemaan muihin verrattuna. Välillisen syrjinnän tunnistaminen on vaikeaa ja sen vaikutukset näkyvät lopullisen päätöksenteon jälkeen. Esimerkiksi osittain haastatteluiden perusteella tapahtuvassa työ- ja koulutusvalinnoissa valitsijat saattavat syyllistyä tietämättään välilliseen syrjintään.

Positiivinen erityiskohtelu on oikeasuhtaista erilaista kohtelua, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen.

Moniperusteista syrjintää tapahtuu, kun samat henkilöt tai henkilöryhmät tulevat syrjityiksi usean syrjintäperusteen vuoksi samanaikaisesti tai eri tilanteissa. Sukupuoli ja ikä ovat muita useammin moniperusteisen syrjinnän yhtenä osatekijänä.

Läheissyrynnällä tarkoitetaan tilanteita, joissa syrjinnän vaarassa olevaan ryhmään kuuluvan läheinen voi joutua syrjinnän kohteeksi.

Häirintä on henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista ja tosiasiallista loukkaamista niin, että siitä syntyy uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Myös häirintä sekä ohjeen tai käskyn antaminen syrjivään toimintaan ovat kiellettyä syrjintää.

3. YHDENVERTAISUUSUUNNITELMASSA ERITYISESTI HUOMIOITAVAT RYHMÄT

Ikä

Ikä on yksi yleisimmistä syrjintää aiheuttavista tekijöistä, vaikka se on heikosti tunnistettu syrjintäperuste. Se voi kohdistua kehen tahansa, mutta alttiimpia sille ovat nuoret ja vanhukset. Lapset voivat kärsiä monin tavoin syrjinnästä, väärinkäytöksistä ja kiusaamisesta, mutta he eivät ole tietoisia oikeuksistaan tai kykene etsimään asiantuntevaa apua tilanteeseen.

Erilainen suhtautuminen eri-ikäisiin on luonnollista. Välillä se aiheuttaa epätasa-arvoista kohtelua, koska nuoret ja vanhat nähdään yleensä avun tarvitsijoina. Yhteiskunnan muutosten tapahtuessa keski-ikäisten ehdoilla lasten, nuorten ja iäkkäiden ihmisten saamat palvelut voivat kaventua.

Sukupuolen moninaisuus ja seksuaalinen suuntautuminen

Jokaisen ihmisen kokemus sukupuolesta on yksilöllinen. Sukupuolen moninaisuus tarkoittaa erilaisten sukupuolen kokemusten ja ilmaisutapojen kirjoa. Sukupuolen moninaisuus on osa kaikkia ihmisiä, eikä sitä voi rajata koskemaan tiettyä ihmisryhmää. Sukupuolen moninaisuuden huomioon ottaminen on tärkeää kaikessa ihmisiin vaikuttavassa ja ihmisten kanssa tehtävässä työssä. Erityisen tärkeää moninaisuuden huomioiminen on lasten ja nuorten parissa.

Sukupuoli on monitasoinen käsite. Sukupuolella voidaan viitata juridiseen sukupuoleen, joka ilmenee henkilötunnuksesta, sukupuolen ruumiillisiin ulottuvuuksiin kuten anatomiaan, kromosomeihin tai hormoneihin, sukupuolelle annettuihin sosiaalsiin merkityksiin ja sukupuolinormeihin tai sukupuoli-identiteettiin.

Yksilötasolla itse määritelty sukupuoli-identiteetti eli kokemus ja määritelmä omasta sukupuolestaan on suositeltavin tapa ymmärtää sukupuoli. Ihminen voi olla mies, nainen, molempia, jotain muuta tai sukupuoleton.

Sukupuolen moninaisuus erotetaan seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta. Seksuaalinen suuntautuminen kuvaa sitä, kehen ihminen ihastuu, rakastuu tai tuntee emotionaalista tai eroottista vetovoimaa.

Etninen alkuperä, kansallisuus, kieli ja kulttuuri

Etnisen alkuperänsä perusteella syrjinnän vaarassa ovat etniset vähemmistöt, kuten romanit, maahanmuuttajat ja saamelaiset. Etninen identiteetti on erityinen kulttuuriseen taustaan

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

liittyvä tapa olla suhteessa itseen, toiseen ja ympäristöön. Etnisellä ryhmällä taas tarkoitetaan ryhmää, jolla on yhteinen alkuperä, kulttuuri ja ryhmäidentiteetti.

Vammaisuus

YK:n vammaissopimuksen määrittelyn mukaan ”Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, jonka vuorovaikutus erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.” Vammaisuuden huomioiminen tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutumiseksi on tärkeää, sillä esimerkiksi palveluiden saavutettavuuden kannalta vammaisen henkilö voi joutua syrjityksi. Erityisesti moniperusteinen syrjintä on erityinen uhka vammaisille.

Terveydentila

Terveydentilan lyhytaikainen heikkeneminen tai pitkäaikainen sairaus voivat yllättävälläkin tavalla asettaa henkilön epätasa-arvoiseen asemaan. Sairastuneelta henkilöltä saatetaan odottaa kohtuuton määrä selvityksiä ja raportointia ennen kuin palvelut ja tukitoimet järjestyvät. Nykyään kiinnitetään huomiota myös sairastuneiden henkilöiden läheisten tukemiseen. On tärkeä huolehtia, että läheisten apu sairaanhoidossa ei aiheuta syrjintää heille itselleen.

Uskonto ja vakaumus

Uskonto tai vakaumus on useille henkilökohtainen asia, josta ei välttämättä haluta julkisesti puhua. Vaikka vakaumuksellisuus ei tule esiin arkipäiväisessä kanssakäymisessä, se voi olla tärkeä arvojen perusta tai elämäntapojen määrittelijä. Uskontojen, vakaumusten ja mielipiteiden yhdenvertaisuutta voidaan arvioida niin työyhteisössä kuin palvelutarjonnassakin. Sen merkitys korostuu erityisesti työyhteisöissä, kouluissa ja asuinlaitoksissa, joissa ihmisten välinen vuorovaikutus on tiivistä ja pitkäaikaista.

Työllisyys ja taloudellinen asema

Työttömyys ja siitä johtuva taloudellinen epävakaus voivat aiheuttaa syrjintää. Pienellä toimeentulolla elävillä henkilöillä voi olla taloudellisia esteitä esimerkiksi liikkumiseen ja terveyspalveluihin liittyen. Työttömyys ja taloudellinen epävakaus voi estää osallistumisen yhteisöllisiin tapahtumiin.

4. YHDENVERTAISUUS IISALMEN KAUPUNGISSA

Iisalmen kaupungin toimintayksiköissä huomioidaan vähemmistöjen perusoikeudet ja mahdolliset erityistarpeet jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. Palveluja kehitetään yhdenvertaisuusnäkökulma huomioiden taloudellisten reunaehtojen ja lainsäädännön sallimissa rajoissa. Hyvät peruspalvelut edellyttävät kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta sekä palvelujen toteuttamisessa että kehittämisessä. Kaikkien asiakkaiden mahdollisuus antaa palautetta pyritään turvaamaan.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Kuntalaisten toivotaan kokevan organisaation helposti lähestyttäväksi. Neuvonta ja palveluohjaus mahdollistavat kaikkien ryhmien pääsyn palveluihin. Palveluissa painotetaan yhteistyötä eri väestöryhmien kanssa, jolloin asiakkaiden tarpeet osataan ottaa huomioon. Toiminnasta tiedotetaan tehokkaasti, tiedottaminen on läpinäkyvää ja saavuttaa kaikki asiakasryhmät. Missään palvelutilanteessa ei saa esiintyä syrjintää.

Varhaiskasvatus ja koulutus

Perusopetus auttaa ja tukee oppilasta siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa oppivelvollisuus edellytystensä mukaisesti yhdessä ikätovereidensa kanssa.

Tukitoimien järjestämisessä noudatetaan kolmiportaisen tuen järjestämisen periaatetta. Jos lähikoulun tuki ei riitä, voidaan opetus järjestää alueen pienryhmässä tai erityiskoulussa. Lasten hyvinvoinnissa, kasvatuksessa, koulunkäynnissä ja vapaa-ajan toiminnassa toimitaan yhdessä huoltajien ja eri kasvatusalalan ammattilaisten kanssa.

Lapsille, nuorille ja heidän huoltajilleen kohdennetaan palvelut tasavertaisesti moninaisuus huomioiden. Maailmankatsomukselliset näkemykset huomioidaan opetuksen järjestämisessä. Kouluissa on vanhempainyhdistyksiä ja vanhempiin pidetään yhteyttä vanhempainilloissa ja yksilöllisissä arviointikeskusteluissa, jossa tiedustellaan vähemmistöjen yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteutumista ja kuunnellaan vanhempien sekä lasten toivomuksia. Lisäksi koulutuksessa harjoitetaan mahdollisuuksien mukaan paikallista ja valtakunnallista yhteistyötä vähemmistöjä edustavien ja yhdenvertaisuutta edistävien järjestöjen kanssa.

Lukion ja peruskoulun opetuksessa, kokeissa ja ylioppilastutkinnossa opiskelija on oikeutettu erityisjärjestelyihin, jos tuen tarve niitä edellyttää. Erityisryhmien ja vähemmistöjen, kuten pakolaisten oppimiseen kiinnitetään erityistä huomiota eri toimenpitein kotoutumisen ja yhteiskuntaan integroitumisen edistämiseksi.

Varhaiskasvatuksen ja nuorisotyön arvopohja perustuu keskeisiin kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin, kansalliseen lainsäädäntöön ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Lapsen oikeuksien sopimus kattaa neljä yleisperiaatetta: syrjäntäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. Kasvatus- ja koulutustyössä annetaan asianmukaista tietoa eri kulttuureista, uskonnoista ja vähemmistöistä. Rasismia ja muuta epäasianmukaista ja tosiasiallista syrjintää aiheuttavaa kohtelua ei hyväksytä.

Koulutuksen tulee edistää demokratiaa, miesten ja naisten välistä tasa-arvoa ja yleistä tasa-arvoa niin työelämässä kuin yhteiskunnassakin. Yhdenvertaisuuden tulee toteutua koulutusmahdollisuuksissa nuorten ja aikuisten välillä. Ylä-Savon alueella voi suorittaa ammattikoulututkintoja sekä ammattikorkeakoulututkintoja, joihin voivat hakea sekä nuoret että aikuiset. Näin turvataan koulutuksen yhdenvertaisuus kaikille iisalmelaisille lähialueellaan iästä riippumatta.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Kulttuuri

Uudistetun kuntien kulttuuritoimintalain mukaan kunnan tehtävä on järjestää alueellaan kulttuuritoimintaa. Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee mm. edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä sekä edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.

Kulttuuripalvelut kuuluvat olennaisesti osaksi kaupunkilaisten hyvinvointia. Kulttuuritoiminnalla voidaan lisätä elämyksellisyyttä ja elämän mielekkyyttä, ehkäistä terveydellisiä ja sosiaalisia ongelmia sekä ohjata moninaisuuden arvostamiseen. Kunnallisten kulttuuripalvelujen merkitys on huomattava paikallisten erityispiirteiden ja omaleimaisuuden säilyttämisessä. Ne parantavat asukkaiden viihtyvyyttä sekä vastaavat alueen kulttuuriperinnön vaalimisesta.

Iisalmessa kulttuuripalvelut ovat mukana edistämässä, tukemassa ja järjestämässä kulttuuritoimintaa. Keskeisenä tehtävänä on kehittää kulttuurin toimintaympäristöä mm. hankkeilla ja yhteistyöverkostoilla. Toiminta-alueita ovat kulttuurin toimintaedellytysten tukeminen ja järjestöyhteistyö, Kulttuurikeskuksen tilojen hallinnointi, vuokraus ja palvelut, tapahtumat Kulttuurikeskuksessa ja Juhani Ahon museolla, museotoiminta, näyttelytoiminta sekä kaupungin taidekokoelman ylläpito.

Tasa-arvoista mahdollisuutta kulttuuripalveluiden käyttöön lisätään järjestämällä maksuttomia ja edullisia tapahtumia sekä taidenäyttelyitä monipuolisesti, mahdollistamalla lasten ja nuorten osallistumisen kulttuuriin kulttuurikasvatusohjelmien avulla sekä lisäämällä julkista taidetta, kuten prosentitaidetta, josta pääsevät maksutta nauttimaan kaikki kaupunkilaiset. Kulttuuripalveluissa tuetaan avustuksin ulkopuolista kulttuuritoimintaa ja toimijoita, jotka täydentävät kaupungin omia palveluita. Avustuksia myönnetään kulttuurialan järjestöille, muille yhteisöille ja yksittäisille taiteilijoille. Avustusperiaatteet määritellään kaupungin oppaassa. Avustuksilla rahoitettavan toiminnan tulee olla yleishyödyllistä, sopia kaupungin arvoihin ja tukea kaupungin strategisia tavoitteita. Näin ollen avustuksia saavien järjestöjen on kunnioitettava yhdenvertaisuutta toiminnassaan.

Kirjasto

Uudistettu laki kirjastojen toiminnasta astui voimaan vuoden 2017 alussa. Lain tavoitteena on edistää asukkaiden osallisuutta ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista verkottuneessa kansalaisyhteiskunnassa. Kirjastopalveluilla turvataan tiedon ja kulttuurin yhdenvertainen saatavuus. Kirjastolain mukaan yleisten kirjastojen tilojen tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa ja niiden tulee olla tarkoituksenmukaisia, toimivia ja riittäviä. Kirjasto arvioi tilojensa käyttöä ja päivittää niitä säännöllisesti, jotta ne palvelisivat paremmin käyttäjien tarpeita.

Kirjaston keskeisenä tavoitteena on edistää monipuolista lukutaitoa ja mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että kokoelmien pitää olla monipuoliset ja ajantasaiset. Kokoelmien saavutettavuutta lisätään käymällä kirjaston

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

aineistoa säännöllisesti läpi. Kokoelmiin hankitaan monipuolisesti saatavilla olevaa ja käyttäjien toivomaa aineistoa. Lisäksi kirjaston tavoitteena on edistää aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa ja tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Kirjastosta voi varata tiloja työskentelyyn, kokoontumiseen sekä opiskeluun maksutta. Omatoimitilan avaaminen on laajentanut asiakkaiden mahdollisuutta asioida kirjastossa heille sopivimpana ajankohtana ja siten parantanut kirjaston saavutettavuutta.

Vapaa-aika ja liikunta

Vapaa-aikapalvelut on suunnattu tasapuolisesti kaikille ja monet erityisryhmät ja vähemmistöt otetaan huomioon palveluiden toteutuksessa. Erityisryhmien ja vähemmistöjen toimintaa pyritään parantamaan ja lisäämään palautteen perusteella. Käytännössä merkittävä osa vapaa-aikapalveluista kohdistuu liikuntapalveluihin. Liikunnan edistäminen on osa kaupunkilaisten laajempaa terveyden edistämistä. Säännöllinen liikunta on terveyden ja hyvinvoinnin edellytys kaikissa elämänvaiheissa. Liikunnalla tuetaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, ylläpidetään työikäisten työ- ja toimintakykyä, lisätään ikäihmisten omatoimisuutta ja elämänvoimaa sekä vahvistetaan yhteisöllisyyttä.

Liikuntalain mukaan kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä paikallistasolla asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen tukemalla kansalais- ja seuratoimintaa, rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja sekä kehittämällä kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä. Kunta kuulee asukkaitaan liikuntaa koskeissa keskeisissä päätöksissä ja osana terveyden ja hyvinvoinnin kehittämistä sekä arvioi asukkaiden liikunta-aktiivisuutta. Liikuntapalveluissa on tehty systemaattisesti ja pitkäjänteisesti työtä tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen liikuntakulttuurin edistämiseksi.

Liikuntapalvelujen keskeisenä tavoitteena on liikunnallisen elämäntavan ja terveyden edistäminen. Toimintaa järjestetään lapsille ja nuorille, aikuisväestölle, ikäihmisille ja erityisryhmille yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toiminnan painotus on elinkaaren molemmissa päissä sekä erityisryhmissä. Liikunta- ja nuorisjärjestöjen, eläkeläisjärjestöjen, vammais- ja kansanterveysjärjestöjen merkitys osana palveluverkkoa liikunnan edistäjinä ja palveluntarjoajina on keskeinen. Yksityiset palvelutarjoajat täydentävät hyvin liikuntapalvelujen tarjontaa Iisalmissa. Iisalmen kaupunki edistää terveysliikuntaa ja terveyserojen kaventumista liikunnan avulla siten, että liikuntapalvelut ovat kuntalaisten käytettävissä iästä, sukupuolesta, varallisuudesta, taidoista tai liikunta-aktiivisuudesta riippumatta.

Tekninen toimiala

Yhdenvertaisuutta kaupungin teknisen toimialan vastuulla olevien yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden osalta käsitellään erityisesti esteettömyyden näkökulmasta. Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumista niin, että jokainen ihminen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Se tarkoittaa palvelujen saatavuutta, välineiden käytettävyyttä, tiedon ymmärrettävyyttä ja mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon.

Esteettömyys on muun muassa helppoa pääsyä rakennuksiin sekä toimimista ja asumista niissä, turvallista liikkumista kaduilla ja yleisillä alueilla, portaatonta siirtymistä liikennevälineisiin ja paikasta toiseen, selkeitä ohjeita ja opasteita, hyviä valaistusratkaisuja, visuaalisesti selkeää ja helposti hahmotettavaa ympäristöä sekä hyvää kuuntelu-ympäristöä. Esteettömyys edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa, kuntalaisten hyvinvointia, itsenäistä ja omatoimista selviytymistä, kestävästä kehitystä sekä kaikille soveltuvan paremman elinympäristön suunnittelua. Esteettömyyden kehittämällä varaudutaan väestön ikääntymiseen ja turvataan liikenteen turvallisuus ja toimivuus. Rakennettu ympäristö on esteetön silloin, kun se on kaikkien käyttäjien kannalta toimiva, turvallinen ja miellyttävä käyttää. Kun suunnittelussa huolehditaan erityisesti lasten, vanhuksen ja vammaisten tarpeista, syntyy kaikille soveltuvia rakennuksia ja ympäristöjä.

Esteettömyyden vaatimus perustuu Suomen perustuslakiin, maankäyttö- ja rakennuslakiin ja maankäyttö- ja rakennusasetukseen. Maankäyttö- ja rakennuslaki koskee alueiden käyttöä ja rakentamista. Tavoitteena on luoda terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö, joka on sosiaalisesti toimiva ja jossa eri väestöryhmien tarpeet on otettu huomioon.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaan ”Hallinto- ja palvelurakennuksen sekä muussa rakennuksessa olevan sellaisen liike ja palvelutilan, johon tasa-arvon näkökulmasta kaikilla on oltava mahdollisuus päästä sekä näiden rakennuspaikan tulee soveltua myös niiden henkilöiden käyttöön, joiden kyky liikkua tai muutoin toimia on rajoittunut. Asuinrakennuksen ja asumiseen liittyvien tilojen tulee rakennuksen suunniteltu käyttäjämäärä ja kerrosluku sekä muut olosuhteet huomioon ottaen täyttää liikkumisesteettömälle rakentamiselle asetetut vaatimukset. Työtiloja sisältävän rakennuksen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee työn luonne huomioon ottaen huolehtia siitä, että myös 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on tasa-arvon näkökulmasta riittävät mahdollisuudet työntekoon.”

Kaupungin viranomaisen valvoo, että liikenneväylät, kadut, torit ja katuaukiot sekä puistot ja oleskeluun tarkoitetut ulkotilat täyttävät hyvän kaupunkikuvan ja viihtyisyyden vaatimukset. Myös kevyen liikenteen väylät tulee säilyttää liikkumiselle esteettöminä ja turvallisina.

Elinvoima- ja konsernipalvelut

Kaupungin hallinto- ja tukipalvelutehtävät on keskitetty elinvoima- ja konsernipalveluihin siten, että toimialoille tarjotaan yhdenvertaiset tukipalvelut. Keskitetysti hoidettavia tehtäviä ovat muun muassa yleishallinto, asioiden valmistelu, hankintatoimi, sihteeripalvelut, taloushallinto, henkilöstöhallinto ja tietohallinto.

Elinvoima- ja konsernipalveluihin kuuluvat seuraavat vastuualueet: hallinto-, maaseutu- ja lomituspalvelut, elinvoima-, maahanmuutto-, työllisyys- ja pakolaispalvelut sekä talous- ja tietohallintopalvelut sekä pysäköinninvalvonta.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Kunnalliseen päätöksentekoon ja palveluihin vaikuttaminen on jokapäiväistä vaikuttamista elinympäristöön. Iisalmen kaupungin arvoja ovat avoimuus, rohkeus, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, yhteisöllisyys ja ympäristövastuullisuus.

Avoimuus on päätöksenteon ja toiminnan perusta, se luo luottamusta ja luovuuden ilmapiirin. Avoimuus edistää demokratian toteutumista ja auttaa kuntalaisia ymmärtämään tehtyjä päätöksiä.

Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus ovat kaupungin toimintoja, hallintoa ja kehittämistä koskevia läpileikkaavia periaatteita. Iisalmessa ihmisiä kohdellaan yhdenvertaisesti.

Kuntalaisilla on oikeus vaikuttaa itseään koskevaan kaupunkisuunnitteluun ja päätöksentekoon sekä saada tietoa päätöksistä. Kuntalaisten kokemuksellista tietoa hyödynnetään kaupungin palveluita koskevassa suunnittelussa, kehittämisessä ja päätöksenteossa. Valmistelussa olevista asioista tiedotetaan kuntalaisille jo suunnitteluvaiheessa, jotta asukkaat voivat ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa suunnitteluun. Asukkaat ovat oman asuinalueensa ja kaupungin palveluiden asiantuntijoita, joten tarvittaessa kaupunki järjestää kyselyjä ja äänestyksiä asukkaille.

Elinvoimapalvelut edistävät yritystoimintaa Iisalmessa. Elinvoimapalvelujen toimintayksikkö kannustaa erityisesti yritystoimintaa suunnittelevia maahanmuuttajia ottamaan yhteyttä, koska asianmukaisen tiedon välittäminen suomalaisesta yritystoiminnasta on heille ensiarvoisen tärkeää. Iisalmen kaupunki pyrkii parhaansa mukaan ja lainsäädännön mukaisesti huomioimaan vähemmistöjen haasteellisen aseman elinkeino- ja työllisyyspolitiikassa.

Iisalmen kaupunki edistää toiminnallaan kansainvälisyyttä, yhdenvertaisuutta, eri väestöryhmien välistä myönteistä vuorovaikutusta sekä hyviä etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua. Iisalmen kaupungin omissa tai sen tukemissa toiminnoissa ei hyväksytä rasistista puhetapaa, ilmauksia, vitsejä tai symboliikkaa. Rasistisille ilmauksille on nollatoleranssi ja kaupunki pyrkii osallistumaan ja tukemaan rasismia vastaan työtä.

Yhdenvertaisuus työyhteisöissä

Iisalmen kaupunki edistää yhdenvertaisuuden toteutumista myös sisäisesti työyhteisöissä. Yhdenvertaisuusnäkökulma työyhteisöissä huomioidaan johtamisessa, rekrytoinnissa, perehdyttämisessä, henkilöstökoulutuksessa, palkkauksessa, uralla etenemisessä, työhyvinvoinnissa ja työolojen kehittämisessä, työsuojelussa, osallisuudessa sekä tiedottamisessa ja viestinnässä.

Rekrytoinneissa pyritään saamaan eri ryhmiä edustavat työnhakijat kiinnostumaan työtehtävistä ja päteville hakijoille turvataan yhdenvertaiset mahdollisuudet tulla valituiksi. Perehdyttäminen ja ohjaus hoidetaan tehokkaasti, monipuolisesti ja joustavasti. Palkkauksessa ja työehdoissa toimitaan oikeudenmukaisesti ja henkilöstön uralla etenemismahdollisuudet ovat kaikille tasapuoliset. Työtehtäväjärjestelyt vastaavat

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

henkilöstön osaamista ja palkkaus työn todellista vaativuutta. Työnvaativuuden arviointijärjestelmällä turvataan yhdenvertainen palkkaus jokaiselle työntekijälle. Kaupungissa lisätään työtehtäväjärjestelyillä etenemismahdollisuuksia tarjoamalla haastavampia tehtäviä ja uusia tehtävänkuvia.

Henkilöstön yhdenvertaisuuden kannalta työsuojelulla on tärkeä rooli syrjintätapauksien tunnistamisessa, niihin puuttumisessa ja työntekijöiden yhteistyön parantamisessa. Tätä tehtävää hoitaa työsuojelupäällikkö. Yhdenvertaisuus työolojen kehittämisessä tärkeää, sillä se lisää työssä jaksamista sekä avoimuutta ja vähentää sairauspoissaoloja.

Työntekijöiden osallisuutta lisätään siten, että työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet yhteisten asioiden valmistelussa paranevat ja työntekijöiden koko osaamispotentiaali on käytössä. Työntekijöiden mahdollisuuksia osallistua yhteiseen keskusteluun pyritään lisäämään.

Tiedottaminen ja viestintä organisaation sisällä tulee olla avointa, toimivaa ja selkokielistä tavoittaen kaikki työntekijät. Henkilöstön on oltava tietoinen organisaation sitoutumisesta yhdenvertaisuuden edistämiseen. Tiedottamisella parannetaan osaamista yhdenvertaisuus- ja syrjintäkysymyksissä.

Henkilöstökysely on Iisalmen kaupungin yksi väline yhdenvertaisuuden toteuttamiseen työyhteisöissä ja sen tuloksista raportoidaan henkilöstölle. Henkilöstöoppaasta löytyvät toimintatavat, joita noudatetaan koko henkilöstöön eri tilanteissa. Oppaan merkitys yhdenvertaisuuden edistäjänä nousee esiin etenkin työnantajalle harkintavaltaa jättävissä tilanteissa, kuten esimerkiksi virka- ja työehtosopimusten tulkinnassa.

5. YHTEISTÖT JA VÄHEMMISTÖT IISALMESSA

Uskonnolliset yhteisöt

Iisalmen kaupungissa toimii useita uskonnonvapauslain mukaisesti järjestäytyneitä uskonnollisia yhdyskuntia. Iisalmen kaupunki tekee yhteistyötä yhdyskuntien kanssa ja huomioi yhdyskuntien ja niiden jäsenten tarpeet ja toivomukset toiminnassaan. Kaupunki pyrkii järjestämään yhdyskunnille asianmukaiset olosuhteet suurempien uskonnollisten tilaisuuksien tai muun toiminnan järjestämiseksi.

Maahanmuuttajat, kieli ja kulttuuri

Maahanmuutto on vaikuttanut positiivisesti kaupungin väestöluukuun. Vuoden 2019 tilaston mukaan kaupungissa asuu yhteensä noin 450 ulkomaan kansalaista ja suurimmat maahanmuuttajaryhmät ovat afgaanit (68), virolaiset (67), syyrialaiset (66) ja venäläiset (63). Maahanmuuttajia koskevat samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muitakin kaupunkilaisia, mutta tosiasiallisen yhdenvertaisuuden lisäämiseksi maahanmuuttajiin tulisi soveltaa yhdenvertaisuuslain mukaista positiivista erityiskohtelua monissa tilanteissa.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Iisalmessa pääasiallinen asiointikieli on suomi. Tämä koskee asiakaspalvelua, tiedottamista sekä asiakkaille annettavaa ohjausta ja neuvontaa. Maahanmuuttajille Iisalmen internetsivusto tarjoaa tietoa myös englannin- sekä venäjänkielillä. Iisalmen kaupungissa toimii maahanmuutto- ja pakolaispalveluiden yksikkö, joka ohjauksen ja neuvonnan ohella pyrkii kyseisten vähemmistöjen aseman parantamiseen ja heidän oikeuksiensa toteutumiseen. Erityisiä haasteita yhdenvertaisuuden toteutumiseen muiden kaupunkilaisten kanssa Iisalmessa tuovat maahanmuuttajien kokemana syrjintä, koulutuksiin pääsyn ja työllistymisen vaikeus sekä omakielisen neuvonnan puuttuminen monien palveluiden osalta. Myös esimerkiksi TE-palveluiden sähköistyminen ja hidas sosiaaliturvan piiriin pääsy estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Kulttuuri, uskonto, vakaumukset ja asenteet ovat hyvin merkittäviä tekijöitä yhdenvertaisuuden haasteina. Myös kieli voi olla yhdenvertaisuutta lisäävä tai rajoittava tekijä, sillä valtakielen käytön hallitseminen on oleellinen osa yhteisöön sopeutumista. Yleissivistävä koulutus vähentää ennakkoluuloja ja ehkäisee kielteisten vakiintuneiden käsitysten tai ääriajattelun vaikutusta ihmisen toiminnassa. Kotoutumisen kannalta ensisijaisten valtakulttuurin käytäntöjen oppiminen ja ymmärtäminen on maahanmuuttajille tärkeää, vaikka samanaikaisesti halutaan säilyttää oma kulttuuri-identiteetti ja omat juuret. Konkreettisia keinoja maahanmuuttajien aseman parantamiseksi, osallisuuden lisäämiseksi ja kotoutumisen edistämiseksi käsitellään pääluvussa neljä.

Romanit

Ylä-Savon seudullinen romanityöryhmä keskittyy romanien aseman parantamiseen. Keskeisenä haasteena on valtakulttuurin ja oman kulttuuri-identiteetin yhteensovittaminen. Romanikielen opetusta on pyritty järjestämään ja koulutusta lisäämään.

Seksuaalivähemmistöt

Sukupuolen moninaisuus ja seksuaalinen suuntautuminen ei saa asettaa ihmisiä eriarvoiseen asemaan. Iisalmen kaupunki pyrkii seksuaalivähemmistöjen asialliseen ja yhdenvertaiseen kohteluun kaikessa toiminnassaan.

Vammaiset

Iisalmen kaupunki huomioi vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumisen monin eri tavoin. Vammaisten oikeudet huomioidaan jo kaupungin palveluiden suunnitteluvaiheessa ja toimintaa kehitetään yhteistyössä kaupungin vammaisneuvoston kanssa ja saadun palautteen pohjalta. Kaupungin vammaispoliittisessa ohjelmassa otetaan yksityiskohtaisesti kantaa vammaisten elin- ja toimintaympäristön kehittämiseen.

Vammaisneuvosto on Iisalmen kaupungin ja sen alueella toimivien vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja vammaisjärjestöjen yhteistyöelin.

Vammaisneuvosto

- edistää viranomaisten, vammaisten henkilöiden ja vammaisjärjestöjen välistä yhteistyötoimintaa kunnassa

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

- seuraa vammaisten henkilöiden tarpeiden kehitystä kunnan alueella
- seuraa tulevan vammaispoliittisen ohjelman VAMPO:n toteutumista
- edistää vammaisten tasa-arvoista osallistumista sekä kunnallisiin että muihin toimintoihin ja palvelujen käyttöön kuten koulutukseen, työhön, sosiaali- ja terveyspalveluihin, kulttuuri-, liikunta- ja harrastustoimintaan
- antaa lausuntoja ja ottaa kantaa vammaisia ihmisiä koskevaan kunnalliseen päätöksentekoon, suunnitteluun ja asioiden toteutukseen sekä välittää kokemusasiantuntijuuttaan jäsenten kautta lautakuntien päätöksiin
- tekee aloitteita ja esityksiä vammaisten tarpeiden sekä vammaishuollon ja kuntoutuspalvelujen kehityksestä
- tiedottaa osaltaan vammaisia koskevista asioista
- hoitaa muut vammaisneuvoston toimialaan kuuluvat ja kaupunginhallituksen määräämät tehtävät

Työttömät

Iisalmen kaupunki toimii aktiivisesti erityisesti nuorten ja pitkään työttömänä olleiden työllistämässä sekä tukee yrityksiä osaavan työvoiman löytämisessä. Työllisyyspalveluiden toimintayksikkö hoitaa keskitetysti kaupungin oman työllisyyden hoidon suunnittelun, kehittämisen, toteutuksen ja seurannan. Toimintoihin sisältyvät kaupungin omaan organisaation työllistämisen, nuorten kesätyöllistymisen sekä järjestötyöllistämisen tukemisen kokonaisuudet. Tavoitteena on eri työllistämisen keinojen optimointi ja uusien keinojen etsintä ja käyttöönotto niin yksilön kuin yhteisönkin parhaaksi. Toiminnoilla lisätään työttömien työllistymismahdollisuuksia, osallisuutta yhteisöön ja hyvinvointia kuntalaisena. Lisäksi Iisalmen kaupunki osallistuu työllistymistä edistävän monialaisen palvelun, Iisalmen seudun TYP:n, toimintaan verkostoyhteistyössä Työ- ja elinkeinotoimiston ja Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Iisalmen kaupunki tuottaa ja tukee työllistymistä edistävää toimintaa myös hanke- ja kokeilutoiminnan osalta. Kaupunki osallistuu aktiivisesti erilaisiin toimintoihin, joilla pyritään edesauttamaan ja tukemaan Iisalmelaisten työttömien kouluttautumista, urakehitystä ja kuntoutumista sekä estämään syrjäytymistä. Työttömyysaikaista pienituloisuutta kompensoidaan esimerkiksi edullisemmilla pääsymaksuilla liikunta- ja kulttuuripalveluihin.

Lapset ja nuoret

Iisalmen kaupunki huomioi eri ikäryhmät päätöksenteossa. Lapset ja nuoret tarvitsevat heille suunnattua ja suunniteltua toimintaa ja tiedotusta omista oikeuksistaan ja tukimahdollisuuksistaan.

Nuorisoneuvosto eli INN tuo Iisalmissa nuorten äänen kuuluville, edistää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia ja toimii linkkinä nuorten ja päättäjien välillä. INN antaa aloitteita, lausuntoja ja kannanottoja nuoria koskevissa kysymyksissä. Nuorisoneuvosto on osa Iisalmen kaupungin nuortenvaikuttamisjärjestelmää.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Nuorisoneuvosto

- edistää ja seuraa päätöksentekoa nuorten näkökulmasta sekä edistää Iisalmen kaupungin päättäjien ja nuorten välistä yhteistyötä.
- vaikuttaa siihen, että kaupunki kehittäessään palveluja huolehtii niiden riittävydestä ja soveltuvuudesta nuorille.
- tekee aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja nuoria ja heidän elinolojaan koskevissa asioissa. Nuorisoneuvostolla on em. asioita valmistellessaan oikeus kuulla asiantuntijoita.
- edistää nuorten palveluja koskevaa tiedottamista.
- edistää nuorten osallisuutta, kuulemista ja vaikuttamista.
- voi järjestää nuorille suunnattuja tapahtumia.
- käsittelee nuortenideat.fi -kanavalle tulleet nuorten aloitteet ja tarpeen mukaan vie niitä eteenpäin jatkovalmisteluun.

Ikäihmiset

Ikäihmisten neuvosto on kaupungin ikä-ihmisten, heidän perheidensä ja järjestöjensä yhteistyöelin.

Ikäihmisten neuvosto ajaa vanhusten etua ja edistää sekä kehittää kaupungin vanhusten oloja, ajanviettomahdollisuuksia ja yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia Iisalmissa.

Ikäihmisten neuvosto

- osallistuu ikääntyneen väestön tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi laadittavan suunnitelman valmisteluun
- osallistuu iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyyden ja laadun arviointiin
- seuraa ja tarvittaessa ottaa kantaa Iisalmen kaupungin ja Ylä-Savon Soten eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka ikääntyneen väestön tarvitsemien palvelujen kannalta
- tekee aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja käsittelemistään asioista
- hoitaa muut vanhusneuvoston toimialaan kuuluvat tai sen käsiteltäväksi annetut tehtävät ja huolehtia käsittelemiensä asioiden tiedottamisesta.

6. SUUNNITELMAKAUDEN TOIMENPITEET JA TAVOITTEET

Yhdenvertaisuuden yleisiä tekijöitä ovat demokratia, avoin päätöksenteko, syrjimättömyys, osallisuus, monimuotoisuus, esteettömyys, yksityisyyden kunnioittaminen ja myönteiset asenteet.

Yleiset toimenpiteet

Keskeiset tavoitteet suunnitelmakaudelle 2021 – 2025 ovat

1. Palvelun ja tiedotuksen selkokieliyys ja saavutettavuus

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

2. Kokemustiedon hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä
3. Julkisen liikenteen kehittäminen
4. Yhteistyö Iisalmen kaupungin ja järjestöjen kanssa ja toisaalta Iisalmen kaupungin ja nuorisoneuvoston, vammaisneuvoston sekä ikäihmisten neuvoston kanssa
5. Erityisryhmien ja vaikeasti työllistyvien työllistymisen tukeminen
6. Yksinäisyyden ehkäiseminen
7. Tiedottaminen yhdenvertaisuudesta ja varhainen puuttuminen

Uskonnolliset yhdyskunnat

1. Kaupungin ja uskonnollisten yhdyskuntien välinen yhteistyö.
2. Tilojen järjestäminen uskonnollisten yhdyskuntien tilaisuuksiin.

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus

1. Maahanmuuttajien aseman parantaminen työmarkkinoilla ja yhteistyön lisääminen työnantajien kanssa. Tavoitteena on, että kaupungin työntekijöissä on yhtä paljon maahan muuttaneita kuin heitä on väestössä.
2. Syrjinnän ja rasismien nollatoleranssi kaikissa palveluissa ja varhainen puuttuminen.
3. Monikielisuuden ja monikulttuurisuuden osaamisen vahvistaminen palveluissa sekä omakielinen neuvonta. Toimenpiteenä mm. Ylä-Savon alueen yhteinen tulkkausasioiden sopimus.
4. Kotoutumisen ja yhteiskuntaan integroitumisen edistäminen mm. Ylä-Savon yhteisellä kotouttamisohjelmalla.
5. Suomen kielen opiskelumahdollisuuksien lisääminen sekä oman äidinkielen opetuksen vahvistaminen.
6. Yhteistyön vahvistaminen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Romanit

1. Romanien aseman parantaminen ja yhdenvertainen kohtelu kaikissa palveluissa.

Seksuaalivähemmistöt

1. Seksuaalivähemmistöjen aseman parantaminen ja yhdenvertainen kohtelu kaikissa palveluissa.
2. Asianmukainen tieto seksuaalivähemmistöistä esimerkiksi koulutuksissa.
3. Yhteistyö Savon Setan Ry:n kanssa.

Vammaiset

1. Vammaisten palveluiden saatavuus ja saavutettavuus.
2. Yhteistyö vammaisneuvoston kanssa ja vammaisneuvoston varhainen kuuleminen.
3. Vammaisten kuljetuspalveluiden kehittäminen.
4. Erityisryhmien ja vaikeasti työllistyvien työllistymisen tukeminen.
5. Henkilökohtaisen avun saatavuus.

Hyväksytty
kaupunginhallituksessa
xx.xx.2020, julkinen

Työttömät

1. Työttömien aktiivisuuden ja osallisuuden lisääminen.
2. Uusien palvelu- ja toimintamallien kehittäminen työllisyyden edistämiseksi.
3. Palvelumaksujen kohtuullisuus.

Lapset ja nuoret

1. Lapset ja nuoret huomioidaan päätöksenteossa ja heidän oikeuksiaan kunnioitetaan.
2. Yhteistyö nuorisoneuvoston kanssa ja varhainen kuuleminen.

Ikäihmiset

1. Ikäihmisten tarpeet huomioidaan päätöksenteossa.
2. Yhteistyö ikäihmistenneuvoston kanssa ja varhainen kuuleminen.

